QORTI KOSTITUZZJONALI

IMĦALLFIN

S.T.O. PRIM IMĦALLEF MARK CHETCUTI
ONOR. IMĦALLEF GIANNINO CARUANA DEMAJO
ONOR. IMĦALLEF ANTHONY ELLUL

Seduta ta' nhar l-Erbgħa, 12 ta' Lulju, 2023.

Numru 51

Rikors numru 32/19/1 ISB

Fabio Psaila

v.

L-Avukat Ġenerali u b'digriet tas-26 ta' Marzu 2019, ġiet kjamata fil-kawża Isabelle Mercieca Frantz u b'digriet tal-11 ta' Frar 2020, l-isem tal-Avukat Ġenerali ġie sistitwit bl-isem ta' "l-Avukat tal-Istat"

Il-Qorti:

1. L-attur kien ġie ordnat iħallas manteniment mensili versu l-ħtiġijiet ta' uliedu minuri mill-Qorti Ċivili (Sezzjoni tal-Familja) permezz ta' sentenza datata 1 ta' Marzu 2011, li ġiet ikkonfermata mill-Qorti tal-Appell fit-3 ta' Marzu 2012. L-attur isostni li huwa jinsab f'impossibilità li jsib impjieg regolari bi qliegħ minħabba pubbliċità negattiva qawwija, u wkoll

minħabba li kien involut f'inċident awtomobilistiku fejn ġarrab ġrieħi ta' natura gravi, u għalhekk l-uniku introjtu tiegħu huwa fl-ammont ta' €300 f'benefiċċji soċjali. Jilmenta li huwa qed jiġi soġġett għal trattament inuman u degradanti billi ġie ordnat iħallas bħala manteniment kważi l-introjtu kollu li huwa qiegħed jipperċepixxi, u li wkoll ser isofri ksur tad-drittijiet fundamentali tiegħu jekk jiġi kkundannat jiskonta piena karċerarja minħabba li jinsab fl-impossibilità li jħallas il-manteniment imsemmi, liema manteniment huwa obbligu ċivili u għalhekk m'għandux ikun possibli li persuna tiġi kkundannata għal piena karċerarja fil-każ ta' nuqqas ta' pagament.

2. F'dawn il-proċeduri huwa talab għalhekk lil Ewwel Qorti sabiex:

> "1. tiddikjara illi ghar-ragunijiet premessi inkiser fil-konfront tieghu l-Artikolu Numru 1 tar-Raba' Protokol tal-Konvenzjoni Ewropeja dwar id-Drittijiet tal-Bniedem.
>
> 2. tiddikjara illi ghar-ragunijiet premessi inkiser fil-konfront tieghu l-Arikolu Numru 2 tar-Raba' Protokol tal-Konvenzjoni Ewropeja dwar id-Drittijiet tal-Bniedem.
>
> 3. tiddikjara illi ghar-ragunijiet premessi inkiser fil-konfront tieghu l-Arikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropeja dwar id-Drittijiet tal-Bniedem u l-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u kif ukoll l-KAP 319 tal-Ligijiet ta' Malta.
>
> 4. tiddikjara illi ghar-ragunijiet premessi inkiser fil-konfront ta' l-esponenti l-Artikolu 5 illi hemm fil-konvenzjoni Ewropeja dwar id-Drittijiet tal-Bniedem u kif ukoll l-Artikolu 34 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u tal-KAP 319 tal-Ligijiet ta' Malta.
>
> 5. tiddikjara illi ghar-ragunijiet premessi inkiser fil-konfront ta' l-esponenti l-Artikolu 36 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u l-Artikolu 3 tal-Konvenzjoni Ewropeja Dwar id-Drittijiet tal-Bniedem u tal-KAP 319 tal-Ligijiet ta' Malta.
>
> 6. tiddikjara illi l-Artikolu 338(z) tal-KAP 9 tal-Ligijiet ta' Malta huwa null u bla effett u ghan ghaliex jilledi d-drittijiet tieghu gha

> 7. tiddikjara illi s-sentenza fil-konfront tal-esponenti fl-ismijiet il-Pulizija vs Fabio Psaila huma nulli u bla effett, u thassarhom;
>
> 8. tordna l-hlas ta' kumpens xieraq;
>
> 9. taghti kull rimedju, direttivi ohra illi jidhrilha xierqa u opportuni."

3. L-Avukat Ġenerali, illum Avukat tal-Istat, eċċepixxa, *inter alia,* li għandha tiġi kjamata in kawża omm il-minuri Isabelle Mercieca Frantz, li l-mertu tal-kawża odjerna ma jirrigwardax l-Artikolu 1 tar-Raba Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea, li l-attur ma jistax jallega ksur tal-Artikolu 1 tar-Raba Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea u/jew tal-Artikolu 34(1) tal-Kostituzzjoni peress li huwa effettivament għadu ma ġiex imċaħħad mill-libertà tiegħu permezz ta' sentenza tal-Qorti, li l-attur ma jistax jinvoka ksur tal-Artikolu 1 tar-Raba' Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea peress li f'dan il-każ m'hemmx obbligazzjoni kontrattwali u l-proċeduri kriminali li jsemmi l-attur huma mnissla minn nuqqas ta' ħarsien ta' ordni tal-Qorti li nħareġ fuq is-saħħa tal-liġi, li l-piena stabbilita fl-Artikolu 338(z) tal-Kodiċi Kriminali ma twassalx awtomatikament għal detenzjoni jew priġunerija anke fejn ikun hemm kwistjoni ta' reċediva u filfatt il-prassi tal-Qrati hija li ma jikkundannawx l-imputat għal priġunerija jew detenzjoni jekk ikunu laħqu ħallsu l-arretrati tal-manteniment, li fejn ikun hemm bdil fiċ-ċirkostanzi persuna tista' titlob lil Qorti Ċivili (Sezzjoni tal-Familja) sabiex tvarja l-ammont ta' manteniment li għandu jitħallas, li mill-aspett oġġettiv u ġeneriku m'hemm xejn kontra r-Raba' Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea fil-fatt li l-liġi tippermetti l-erogar ta' piena ta' detenzjoni jew

priġunerija fil-każ ta’ ksur tal-Artikolu 338(z) tal-Kodiċi Kriminali, li dan l-artikolu jgħodd biss fejn ikun hemm impossibilità li jiġi mwettaq obbligu kuntrattwali u mhux biss fejn ikun hemm diffikultà u r-rikorrent ma kienx irnexxilu jipperswadi lill-Qorti Ċivili (Sezzjoni tal-Familja) li ma kienx f’pożizzjoni finanzjarja li jħallas manteniment għal uliedu, li m’hemm l-ebda ksur tal-Artikolu 5(1) tal-Konvenzjoni Ewropea u l-Artikolu 34(1) tal-Kostituzzjoni peress li l-attur għadu s’issa ma rċieva l-ebda sentenza li ċaħditlu b’mod effettiv il-libertà tiegħu u għaliex dawn l-artikoli jawtorizzaw il-privazzjoni tal-libertà fejn persuna tonqos milli tobdi ordni tal-Qorti, li mir-rikors promotur mhuwiex ċar għalfejn l-attur qed jallega ksur tad-dritt ta’ smigħ xieraq, u li fiċ-ċirkostanzi tal-każ qatt ma jista’ jinstab li sar xi aġir li jammonta għal trattament inuman jew degradanti.

4. Isabelle Mercieca Frantz ġiet kjamata in kawża permezz ta’ deċiżjoni datata 26 ta’ Marzu 2019 u eċċepiet, *inter alia,* li l-manteniment li jħallas l-attur diġà tnaqqas għas-somma ta’ €140 peress li wieħed mill-ulied tal-partijiet beda jaħdem *full time* b’effett minn Marzu 2018, li kien l-attur li poġġa lilu nnifsu f’diffikultà biex iħallas il-manteniment minħabba li huwa persistentement naqas milli jħallas il-manteniment dovut b’mod li akkumulaw ħafna arretrati, li l-Qorti Ċivili (Sezzjoni tal-Familja) kienet qieset iċ-ċirkostanzi kollha tal-attur, inkluż li kellu fedina penali deskritta bħala “arċirefrettarja” u kien għalhekk li żammet il-manteniment li kellu jitħallas f’ammont baxx, li jekk ħadd ma ried jimpjega lill-attur minħabba

l-antecedenti kriminali tiegħu xejn ma kien qiegħed jimpedixxi lill-attur milli jaħdem għal rasu u filfatt kien għamel żmien jarma fuq il-Monti tal-Birgu, li l-obbligazzjoni li jħallas manteniment mhijiex obbligazzjoni kuntrattwali peress li hija naxxenti minn sentenza tal-Qorti, li m'hemm l-ebda indikazzjoni li l-attur twaqqaf milli jsiefer in konnessjoni mal-każijiet għall-ħlas ta' manteniment, li huwa l-attur innifsu li huwa responsabbli għall-biċċa l-kbira tad-dewmien fil-kawżi kriminali rigward in-nuqqas ta' ħlas ta' manteniment, li l-attur qatt ma ġie deprivat mill-libertà tiegħu minħabba nuqqas ta' ħlas ta' manteniment, u li ma jirriżultax li l-attur kien assoġġettat għal tortura jew trattament jew piena inuman jew degradanti.

5. Bis-sentenza tal-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili (Sede Kostituzzjonali) tat-22 ta' Ġunju 2022, ġie deċiż hekk:

> "**GHALDAQSTANT**, il-Qorti, wara illi rat l-atti kollha u ghamlet il-konsiderazzjonijiet taghha kif hawn fuq maghmula, qeghda tghaddi sabiex, filwaqt illi tilqa' l-eccezzjonijiet mressqa mill-Avukat Generali u dawk mressqa mill-kjamat in kawza:
>
> 1. **tiddikjara** illi fil-konfront tar-rikorrent ma kienx hemm ksur tal-Artikolu Numru 1 tar-Raba' Protokol tal-Konvenzjoni Ewropeja dwar id-Drittijiet tal-Bniedem.
>
> 2. **tiddikjara** illi fil-konfront tar-rikorrent ma kienx hemm ksur tal-Arikolu Numru 2 tar-Raba' Protokol tal-Konvenzjoni Ewropeja dwar id-Drittijiet tal-Bniedem.
>
> 3. **tiddikjara** illi fil-konfront tar-rikorrent ma kienx hemm ksur tal-Arikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropeja dwar id-Drittijiet tal-Bniedem u l-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u kif ukoll l-KAP 319 tal-Ligijiet ta' Malta.
>
> 4. **tiddikjara** illi fil-konfront tar-rikorrent ma kienx hemm ksur tal-Artikolu 5 illi hemm fil-konvenzjoni Ewropeja dwar id-Drittijiet tal-Bniedem u kif ukoll l-Artikolu 34 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u tal-KAP 319 tal-Ligijiet ta' Malta.

5. **tiddikjara** illi fil-konfront tar-rikorrent ma kienx hemm ksur l-Artikolu 36 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u l-Artikolu 3 tal-Konvenzjoni Ewropeja Dwar id-Drittijiet tal-Bniedem u tal-KAP 319 tal-Ligijiet ta' Malta.

6. **tiddikjara** illi l-Artikolu 338(z) tal-KAP 9 tal-Ligijiet ta' Malta ma huwiex null u bla effett.

7. **tiddikjara** illi s-sentenzi fil-konfront tal-esponenti fl-ismijiet il-Pulizija vs Fabio Psaila ma humiex nulli u bla effett.

8. **tichad** it-talba ghall-ordni ta' hlas ta' kumpens xieraq.

9. **tichad** it-talba ghall-ghoti ta' kull rimedju, direttivi ohra illi jidhrilha xierqa u opportuna in kwantu illi mhux milqugha it-talbiet tar-rikorrent.

Bl-ispejjes ta' din il-kawza jkunu a karigu esklussivament tal-istess rikorrent."

6. L-attur preżenta r-rikors tal-appell tiegħu fil-11 ta' Lulju 2022, permezz ta' liema talab lil din il-Qorti sabiex tħassar, tvarja u tirriforma s-sentenza appellata billi tiċħad l-eċċezzjonijiet tal-konvenuti, tilqa' t-talbiet attriċi inkluż għall-ordni ta' ħlas ta' kumpens xieraq, u tordna li l-ispejjeż taż-żewġ istanzi jkunu a karigu tal-appellati.

7. L-Avukat tal-Istat preżenta r-risposta tal-appell tiegħu fit-3 ta' Awwissu 2022, permezz ta' liema ssottometta li din il-Qorti għandha tiċħad l-appell tal-attur, bl-ispejjeż taż-żewġ istanzi kontra tiegħu.

Ikkonsidrat;

8. Permezz tal-ewwel aggravju tiegħu l-attur jilmenta li l-Ewwel Qorti kienet żbaljata meta aċċettat l-eċċezzjoni tal-Avukat tal-Istat li l-Artikolu 1

tar-Raba' Protokoll jgħodd biss fejn ikun hemm inabilità li jiġi mwettaq obbligu kuntrattwali u mhux biss diffikultà u meta aċċettat l-eċċezzjoni li huwa jikkonvinċi lill-Qorti Ċivili (Sezzjoni tal-Familja) u lill-Qorti tal-Appell Kriminali li jinsab fl-impossibilità li jħallas il-manteniment. Isostni li ġie pruvat bl-aktar mod ampju u inkontestat li huwa kien jinsab fl-impossibilità li jħallas il-manteniment ordnat peress li l-introjtu mensili tiegħu kien ta' €300 filwaqt li l-manteniment mensili ordnat kien ta' €280. Jgħid li huwa għamel l-almu tiegħu sabiex jirriabilita ruħu, u minħabba l-manteniment li ġie ordnat li jħallas huwa spiċċa *below the poverty line* u totalment dipendenti fuq il-familjarji u l-ħbieb għall-ħlas tal-manteniment ta' uliedu u għal għejxien tiegħu, u għalhekk l-impossibilità allegata minnu tirriżulta b'mod ċar.

9. Fit-tieni aggravju jilmenta li l-Ewwel Qorti kienet żbaljata meta ċaħdet it-tieni talba tiegħu għaliex meta huwa ġie inkarċerat minħabba li kien fl-impossibilità li jħallas manteniment għal uliedu huwa ġie deprivat mill-libertà tal-moviment tiegħu bi ksur tal-Artikolu 2 tar-Raba' Protokoll. Jgħid li din id-deprivazzjoni tal-libertà tal-moviment tinsab pruvata bis-sentenza ta' ħabs esebita a *fol.* 31.

10. Permezz tat-tielet aggravju tiegħu l-appellant jilmenta li l-Ewwel Qorti kienet żbaljata meta ċaħdet it-tielet, is-sitt u s-seba' talba tiegħu għaliex l-Artikolu 338(z) tal-Kodiċi Kriminali ma jidħolx fil-mertu ta' jekk l-

imputat kienx f'impossibilità li jagħmel il-ħlas dovut jew jekk kienx qed jirrifjuta li jħallas, u li bil-mod kif inhu applikat dan l-artikolu mill-Qrati Maltin ma jiġi kkonsidrat l-ebda element intenzjonali tar-reat iżda tingħata importanza biss lill-element formali tal-*actus reus.*

11. Permezz tar-raba' aggravju l-appellant jilmenta li l-Ewwel Qorti kienet żbaljata meta ċaħdet ir-raba' talba tiegħu għaliex huwa qatt ma rrifjuta li jħallas il-manteniment iżda sempliċiment kien fl-impossibilità li jagħmel dan minħabba ċ-ċirkostanzi personali u finanzjarji tiegħu.

12. Fil-ħames aggravju tiegħu l-appellant jilmenta li l-Ewwel Qorti kienet żbaljata meta ċaħdet il-ħames talba tiegħu għaliex huwa għamel minn kollox sabiex idawwar ħajtu u jirriabilita ruħu, kif jidher mill-fatt li sa mill-2012 fuq il-fedina penali tiegħu m'hemm l-ebda akkużi ġodda ħlief dawk relatati ma' nuqqas ta' ħlas ta' manteniment, u għalhekk huwa fl-isfond ta' dan kollu li huwa mwerwer li jerġa' jispiċċa l-ħabs meta huwa qiegħed jagħmel sforzi kbar biex jibqa' miexi fit-triq it-tajba. Jargumenta li l-Ewwel Qorti kienet żbaljata meta kkonkludiet li ma kinitx konvinta li tilef l-impjieg minħabba l-fedina penali tiegħu għaliex Anita Cassar Inguanez, in rappreżentanza ta' Jobs Plus, xehdet li huwa kien jagħmel l-almu tiegħu sabiex isib xogħol.

13. L-Avukat tal-Istat iwieġeb li ladarba l-ordni ta' ħlas ta' manteniment ġej minn ordni tal-Qorti ma jistax jitqies li huwa obbligu kuntrattwali u għalhekk l-attur ma jistax jinvoka b'suċċess l-Artikolu 1 tal-Raba' Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea, u dan ukoll in linja ma dak deċiż fis-sentenza fl-ismijiet Miguel Degiorgio v. Avukat Ġenerali et tas-6 ta' Ottubru 2020. Isostni li din is-sentenza tirrigwarda każ identiku għal dak odjern u tagħmilha ċara li m'hemmx ksur tal-Artikolu 1 tar-Raba' Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea u lanqas tal-Artikolu 5 tal-istess Konvenzjoni. Jargumenta li l-Artikolu 338(z) tal-Kodiċi Kriminali ma jwassalx awtomatikament għal detenzjoni jew priġunerija kif jimplika l-attur fir-rikors tiegħu għaliex il-piena tista' tkun ukoll ammenda jew ċanfira u twiddiba, u għalhekk ma jirriżultax li l-Qrati ta' ġurisdizzjoni kriminali huma marbutin mill-liġi stess sabiex dejjem jerogaw piena karċerarja, u li anke fil-każ ta' reċediva l-Qorti tista' tagħżel li ma tagħtix piena karċerarja. Jargumenta li ħadd ma jista' jiġi mġiegħel jagħmel l-impossibbli u għalhekk kien possibbli għall-appellant li jitlob lill-Qorti Ċivili (Sezzjoni tal-Familja) sabiex tvarja l-manteniment li għandu jitħallas, iżda f'dan il-każ il-Qorti ma kinitx konvinta li l-attur verament ma setax iħallas il-manteniment li kien ġie ordnat iħallas. Jargumenta wkoll li l-Artikolu 5 tal-Konvenzjoni Ewropea u l-Artikolu 34 tal-Kostituzzjoni mhumiex applikabbli għal dan il-każ peress li ma ġiex pruvat li l-attur inżamm arrestat jew detenut, u fi kwalunke każ anke li kieku dan ġie pruvat, m'hemm l-ebda ksur tad-drittijiet tal-attur peress li tali deprivazzjoni ta'

libertà kienet ir-riżultat tas-sejbien ta' ħtija minn Qorti. Jgħid ukoll li mill-provi ma jirriżultax li l-attur sofra xi trattament ta' severità tali li jammonta għal trattament inuman jew degradanti skont kif dawn it-termini jinsabu definiti fil-ġurisprudenza u għalhekk l-Ewwel Qorti kienet korretta meta ċaħdet it-talbiet tiegħu.

14. L-Ewwel Qorti għamlet is-segwenti konsiderazzjonijiet:

> "Illi r-rikorrent qieghed jilmenta illi gew lezi d-drittijiet tieghu fuq numru ta' provvedimenti tal-Kostituzzjoni, tal-KAP 319 u/jew tal-Konvenzjoni Ewropeja dwar id-Drittijiet tal-Bniedem, li ser jigu trattati kollha.
>
> • **L-Artikolu 1 tar-Raba' Protokol** tal-Konvenzjoni Ewropeja dwar id-Drittijiet tal-Bniedem, li jaqra hekk:
>
> > "*Artikolu 1 Projbizzjoni ta' priġunerija għal dejn*
> >
> > *Ħadd ma għandu jiġi ipprivat mil-libertà tiegħu unikament minhabba fl-inkapaċità tiegħu li jwettaq obbligazzjoni kuntrattwali.* "
>
> L-Avukat Generali jilqa' ghal dan billi fit-tielet eccezzjoni tieghu huwa ighid illi r-rikorrenti jaghmel accenn ghal zewg tipi ta' kawzi kriminali, (a) dawk il-kawzi kriminali fejn instab hati u li pero` ma indikahomx – haga pero` li saret sussegwentament bin-nota tar-rikorrenti tal-15 ta' Ottubru 2019, u (b) dawk l-kawzi fejn ir-rikorrent ighid illi "*ghadu ma giex imressaq dwarhom quddiem il-Qorti kriminali*", fir-rigward ta' liema, l-Avukat Generali ighid illi l-ilment tar-rikorrent huwa intempestiv.
>
> Di piu`, fir-raba' eccezzjoni l-Avukat Generali jghid illi r-rikorrenti ma jistax jinvoka dan l-artikolu peress illi ma kien hemm ebda obbligazzjoni kontrattwali involuta. Jirreferi ghall-kummentarju u r-rapport spjegattiv ghal dan il-Protokoll, u jikkwota "*Such obligations must, however, arise out of contract. This Article does not apply to obligations arising from legislation in public or private law*". Jsostni illi l-akkuzi kriminali illi jaffaccja r-rikorrent huma rizultat ta' nuqqas ta' harsien ta' ordni tal-Qorti, liema ordni nharget bis-sahha tal-ligi.
>
> Ta' l-istess hsieb kienet il-kjamata in kawza fir-risposta taghha (para 5 sa 7).
>
> L-Avukat Generali, fit-tmien eccezzjoni tieghu, jsostni illi l-fatt inniffsu illi r-rikorrenti ghandu mizuri x'jiehu quddiem il-Qorti tal-Familja biex

ivarja jew inehhi l-obbligu tal-manteniment li allura ma jibqax soggett ghall-artikolu 338(z) tal-KAP 9, iwassal sabiex wiehed jikkonkludi illi allura b'mod oggettiv u generiku ma hemm xejn hazin kontra l-Artikolu 1 tar-Raba' Protokoll.

Ulterjorment isostni fid-disa' eccezzjoni, illi l-Artikolu 1 tar-Raba' Protokoll jghodd biss fejn ikun hemm inabilita' li jigi mwettaq obbligu kontrattwali u mhux diffikulta'. Jghid illi r-rikorrenti ma rnexxilux jipprova u jikkonvinci lill-Qorti tal-Familja u kif ukoll lill-Qorti Kriminali illi jinsab fl-impossibilita' illi jhallas l-manteniment u din il-Qorti ma ghandiex tasal ghal konkluzjoni diversa.
Il-Qorti tqis illi l-obbligu illi kellu/ghandu r-rikorrent illi jhallas l-manteniment ghall-wild tieghu minuri mhux gej minn obbligazzjoni kontrattwali, izda minn decizjoni tal-Qorti li gja saret referenza ghaliha hawn aktar il-fuq.

Issir referenza ghal dak gja deciz minn din il-Qorti diversament preseduta fit-30 ta' Ottubru 2019 u kkonfermata mill-Qorti Kostituzzjonali11 meta intqal:

> "*Il-Qorti tqis li l-obbligazzjoni li naqas illi jwettaq ir-rikorrent kienet wahda imposta minn Qorti u tikkostitwixxi ksur ta' ordni tal-Qorti, u mhux wahda gejja minn kuntratt, u ghalhekk l-Ewwel Artiklu tar-Raba' Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropeja mhux applikabbli. ....*
>
> *.................Tqis ghalhekk li l-Ewwel Artikolu tar-Raba' Protokoll ma kienx mahsub biex jinkludi fl-ambitu tieghu obbligazzjonijiet bhal hlas ta' manteniment u lanqas ma kien mahsub biex jipprotegi lil individwu minn piena karcerarja f'kaz illi jonqos li jottempra ruhu ma' ordni tal-Qorti.*"

Din il-Qorti taghmel taghha l-insenjament ta' dik is-sentenza kkonfermata mill-Qorti Kostituzzjonali u ghalhekk **sejra tichad l-ewwel talba** tar-rikorrent:

> "*(1) Fid-deċiżjoni tad-drittijiet ċivili u tal-obbligi tiegħu jew ta' xi akkuża kriminali kontra tiegħu, kulħadd huwa ntitolat għal smigħ imparzjali u pubbliku fi żmien raġonevoli minn tribunal indipendenti u imparzjali mwaqqaf b'liġi. Is-sentenza għandha tingħata pubblikament iżda l-istampa u l-pubbliku jista' jiġi eskluż mill-proċeduri kollha jew minn parti minnhom fl-interess tal-morali, tal-ordni pubbliku jew tas-sigurtà nazzjonali f'soċjetà demokratika, meta l-interessi tal-minuri jew il-protezzjoni tal-ħajja privata tal-partijiet hekk teħtieġ, jew safejn ikun rigorożament meħtieġ fil-fehma tal-qorti f'ċirkostanzi speċjali meta l-pubbliċità tista' tippreġudika l-interessi tal-ġustizzja.*
>
> *(2) Kull min ikun akkużat b'reat kriminali għandu jiġi meqjus li jkun innoċenti sakemm ma jiġix pruvat ħati skont il-liġi.*
>
> *(3) Kull min ikun akkużat b'reat kriminali għandu d-drittijiet minimi li ġejjin:*

(a) li jkun infurmat minnufih, b'lingwa li jifhem u biddettal, dwar in-natura u r-raġuni tal-akkuża kontra tiegħu;

(b) li jkollu żmien u faċilitajiet xierqa għall-preparazzjoni tad-difiża tiegħu;

(ċ) li jiddefendi ruħu persunalment jew permezz ta' assistenza legali magħżula minnu stess jew, jekk ma jkollux mezzi biżżejjed li jħallas l-assistenza legali, din għandha tingħata lilu b'xejn meta l-interessi tal-ġustizzja jeħtieġu hekk;

(d) li jeżamina jew li jara li jiġu eżaminati xhieda kontra tiegħu u li jottjeni l-attendenza u l-eżami ta' xhieda favur tiegħu taħt l-istess kundizzjonijiet bħax-xhieda kontra tiegħu;

(e) li jkollu assistenza b'xejn ta' interpretu jekk ma jkunx jifhem jew jitkellem il-lingwa użata fil-qorti."

• • **L-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u l-Kap 319** tal-Ligijiet ta' Malta,

"*39.(1) Kull meta xi ħadd ikun akkużat b'reat kriminali huwa għandu, kemm-il darba l-akkuża ma tiġix irtirata, jiġi mogħti smigħ xieraq għeluq żmien raġonevoli minn qorti indipendenti uimparzjali mwaqqfa b'liġi.*

(2) Kull qorti jew awtorità oħra ġudikanti mwaqqfa b'liġi għad-deċiżjoni dwar l-eżistenza jew l-estensjoni ta' drittijiet jew obbligi ċivili għandha tkun indipendenti u imparzjali; u meta l-proċeduri għal deċiżjoni bħal dik huma mibdija minn xi persunaquddiem qorti jew awtorità oħra ġudikanti bħal dik, il-każ għandu jiġi mogħti smigħ xieraq għeluq żmien raġonevoli.

(3) Ħlief bil-ftehim tal-partijiet kollha, il-proċeduri kollha ta'kull qorti u l-proċeduri dwar id-deċiżjoni tal-eżistenza jew l-estensjoni tad-drittijiet jew obbligi ċivili ta' persuna quddiem xiawtorità ġudikanti oħra, magħdud il-pronunzjament tad-deċiżjonital-qorti jew awtorità oħra, għandhom jinżammu fil-pubbliku.

(4) Ebda ħaġa fis-subartikolu (3) ta' dan l-artikolu ma għandha timpedixxi lil xi qorti jew xi awtorità bħalma hija msemmija f'dak is-subartikolu milli teskludi mill-proċeduri persuni li ma jkunux il-partijiet tal-proċeduri u r-rappreżentanti legali tagħhom –

(a) fi proċeduri quddiem qorti ta' ġurisdizzjoni volontarjau proċeduri oħra li, fil-prattika tal-Qrati f'Malta jiġu, jew huma tal-istess xorta bħal dawk li jiġu, deċiżi in camera;

(b) fi proċeduri skont xi liġi dwar it-taxxa fuq l-income; jew

(ċ) safejn il-qorti jew awtorità oħra –

(i) tista' tqis meħtieġ jew espedjenti f'ċirkostanzi lifihom il-pubbliċità tista' tippreġudika l-interessi tal-ġustizzja; jew

(ii) jista' jkollha setgħa jew tkun meħtieġa b'liġi li tagħmel hekk fl-interess tad-difiża, sigurtà pubblika, ordni pubbliku, moralità jew deċenzapubblika, il-ġid ta' persuni taħt l-età ta' tmintax-il sena jew il-protezzjoni tal-ħajja privata ta'persuni li jkollhom x'jaqsmu mal-proċeduri.

(5) Kull min jiġi akkużat b'reat kriminali għandu jiġi meqjus lijkun innoċenti sakemm jiġi pruvat jew ikun wieġeb li huwa ħati:Iżda ebda ħaġa li hemm fi jew magħmula skont l-awtoritàta' xi liġi ma titqies li tkun inkonsistenti ma' jew bi ksur ta' dan is-subartikolu safejn dik il-liġi timponi fuq xi persuna akkużata kifintqal qabel il-piż tal-prova ta' fatti partikolari.

(6) Kull min ikun akkużat b'reat kriminali –

(a) għandu jiġi nformat bil-miktub, b'ilsien li huwa jifhemu bid-dettalji, dwar ix-xorta tar-reat li bih ikunakkużat;

(b) għandu jiġi mogħti żmien u faċilitajiet xierqa għall-preparazzjoni tad-difiża tiegħu;

(ċ) għandu jitħalla jiddefendi ruħu personalment jewpermezz ta' rappreżentant legali u min ma jkunx jista'jħallas għal rappreżentanza legali hekk kif tkunmeħtieġa raġonevolment miċ-ċirkostanzi tal-każtiegħu jkollu dritt li jkollu dik ir-rappreżentanza bispejjeż pubbliċi;

(d) għandu jiġi mogħti faċilitajiet biex jeżaminapersonalment jew permezz tar-rappreżentant legalitiegħu x-xhieda msejħa mill-prosekuzzjoni quddiemkull qorti u li jikseb l-attendenza ta' xhieda suġġettgħall-ħlas tal-ispejjeż raġonevoli tagħhom, u jagħmell-eżami tax-xhieda li jkunu ser jixhdu għalih quddiemil-qorti bl-istess kondizzjonijiet bħal dawk li jgħoddugħal xhieda msejħa mill-prosekuzzjoni; u

(e) għandu jitħalla li jkollu bla ħlas l-għajnuna ta'interpretu jekk ma jkunx jista' jifhem l-ilsien użat fil-proċeduri dwar l-akkuża,u ħlief bil-kunsens tiegħu stess il-proċeduri ma jistgħux jinżammufl-assenza tiegħu ħlief jekk huwa jġib ruħu hekk li jagħmel it-tkomplija tal-proċeduri fil-preżenza tiegħu imprattikabbli u l-qortitkun ordnat li jiġi mwarrab u li l-proċeduri jitkomplew fl-assenza tiegħu.

(7) Meta xi ħadd jgħaddi proċeduri dwar reat kriminali, il-persuna akkużata jew xi persuna awtorizzata minnha għal hekkgħandha, jekk hekk teħtieġ u bi ħlas ta' dak id-dritt raġonevoli lijista' jkun preskritt b'liġi, tiġi mogħtija fi żmien raġonevoli wara s-sentenza kopja għall-użu tal-persuna akkużata ta' kull inkartamenttal-proċeduri magħmula minn jew għan-nom tal-qorti.

(8) Ħadd ma għandu jitqies li jkun ħati ta' reat kriminali minħabba f'xi att jew omissjoni li, fil-ħin meta jkun sar, ma jkunx jikkostitwixxi reat bħal dak, u ebda piena ma għandha tiġi mpostagħal xi reat kriminali li tkun aktar severa fi grad jew xorta mill-ogħla piena li setgħet tiġi mposta għal dak ir-reat fiż-żmien meta jkun ġie magħmul.

(9) Ebda persuna li turi li tkun għaddiet proċeduri quddiem xiqorti kompetenti għal reat kriminali u jew tkun ġiet misjuba ħatjajew liberata ma għandha terġa' tgħaddi proċeduri għal dak ir-reatjew għal xi reat kriminali ieħor li għalih setgħat tiġi misjuba ħatjafil-proċeduri għal dak ir-reat ħlief wara ordni ta' qorti superjurimogħti matul il-kors ta' appell jew proċeduri ta' reviżjoni dwar id-dikjarazzjoni ta' ħtija jew liberazzjoni; u ebda persuna ma għandhatgħaddi proċeduri għal reat kriminali jekk turi li tkun ħadet il-maħfra għal dak ir-reat: Iżda ebda ħaġa f'xi liġi ma għandha titqies li tkun inkonsistenti ma' jew bi ksur ta' dan is-subartikolu minħabba bissli tawtorizza xi qorti li tagħmel proċeduri kontra membru ta' korpdixxiplinat għal reat kriminali nonostanti kull proċeduri udikjarazzjoni ta' ħtija jew liberazzjoni ta' dak il-membru skont il-liġi dixxiplinarja ta' dak il-korp, imma hekk illi kull qorti li tkunhekk tiġġudika dak il-membru u li hekk issibu ħati għandha metatikkundannah għal xi piena tieħu kont ta' kull piena mogħtija lilu skont dik il-liġi dixxiplinarja.

(10) Ebda persuna li tgħaddi proċeduri għal reat kriminali magħandha tkun obbligata li tixhed fil-proċeduri kontra tagħha.

(11) F'dan l-artikolu "rappreżentant legali" tfisser persunaintitolata li teżerċita f'Malta bħala avukat jew, ħlief dwar proċeduriquddiem qorti fejn prokuratur legali ma għandux dritt ta' smigħ, prokuratur legali."

Migbura f'daqqa l-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropeja u l-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta, l-Avukat Generali fit-tnax il-eccezzjoni tieghu jsostni l-inapplikabilita' tal-principji ta' smigh xieraq ghall-kaz in ezami, in kwantu illi ma hemmx allegazzjonijiet ta' smigh fi zmien irragjonevoli minn tribunal parzjali u mhux indipendenti.

Il-kjamat in kawza ssostni l-istess linja ta' hsieb fir-risposta taghha u zzid tghid illi r-referenza maghmula mir-rikorrenti ghall-kaz **Karoonian vs CMEC** ma titrattax kaz ta' qorti kompetenti illi infliggiet sentenza karcerarja ghall-akkuzi ta' nuqqas ta' hlas ta' maneteniment fuq ordni tal-qorti, imma proceduri segwiti mic-Child Maintenance and Enforcement Commission.

Fir-rikors promotur issir referenza ghal dak li ighidu l-Guidance Notes on Article 6 of the Convention (civil limb) u tigi kkwotata is-segwenti:

"*108. A distinction has to be made between debts owed by the State (Burdov v. Russia (no. 2), §§ 68- 69, 72 et seq.) and those owed by an individual: the responsibility of the State cannot be engaged on account of non-payment of an enforceable debt as a result of the insolvency of a "private" debtor (Sanglier v. France, § 39; Ciprová v. the Czech Republic (dec.); Cubanit v. Romania (dec.)). Nevertheless, the State has a positive obligation to organise a system for enforcement of final decisions in disputes between private persons that is effective both in law and in practice13 (Fuklev v. Ukraine, § 84). The State's responsibility may therefore be engaged if the public authorities involved in enforcement proceedings fail to display the necessary diligence, or even prevent enforcement (ibid., § 67). The measures taken by the national authorities to secure enforcement*

> *must be adequate and sufficient for that purpose (Ruianu v. Romania, § 66), in view of their obligations in the matter of execution, since it is they who exercise public authority (ibid., §§ 72-73).”*

Ir-rikorrenti pero` jonqos milli jzid ighid illi l-istess guidance notes ighidu ukoll :

> *“110. Nevertheless, where the State has taken all the steps envisaged by the law to ensure that a private individual complies with a decision, the State cannot be held responsible for the debtor’s refusal to comply with his obligations (Fociac v. Romania, §§ 74 and 78).”*

Il-Qorti tqis mis-sewwa dak ecceppit mill-intimat Avukat Generali u l-kjamat in kawza. Izzid tghid pero` illi ftit qed tifhem ghaliex ir-rikorrent invoka dawn iz-zewg provvedimenti, u tinnota illi anke fin-nota ta’ sottomissjonijiet finali tieghu, ir-rikorrenti lanqas ma ttratta l-ilmenti tieghu a bazi ta’ dawn il-provvedimenti.

Jinghad pero` illi dak li tipprovdi l-ligi bl-artikolu 338(z) tal-KAP 9 tal-Ligijiet ta’ Malta u l-proceduri mehuda ai termini tal-istess artikolu tal-ligi mhu xejn ghajr azzjoni posittiva ta’ l-istat biex tara u tassikura dak li trid il-Konvenzjoni, ossia, sistema organizzata, jew parti minnha, sabiex ikun assikurat illi decizjonijiet finali f’disputi bejn zewg partijiet, f’dan il-kaz fl-ambitu familjari u d-dritt tal-minuri illi jigu mantnuti mill-genituri, ikunu enforzati b’mod effettiv u skond il-ligi.

Fid-dawl ta’ dan, din il-Qorti **sejra ukoll tghaddi biex tichad it-tielet talba** tar-rikorrenti.

• • **L-Artikolu 5 tal-Konvenzjoni Ewropeja** dwar id-Drittijiet tal-Bniedem:

> *“(1) Kulħadd għandu d-dritt għal-libertà u għas-sigurtà tal-persuna. Ħadd ma għandu jiġi ipprivat mil-libertà tiegħu ħlief fil-każijiet li ġejjin u skont il-proċedura preskritta bil-liġi:*
>
> *(a) id-detenzjoni skont il-liġi ta’ persuna wara li tinsab ħatja minn qorti kompetenti;*
>
> *(b) l-arrest jew id-detenzjoni skont il-liġi ta’ persuna għal nuqqas ta’ tħaris ta’ ordni skont il-liġi ta’ qorti jew sabiex jiġi żgurat it-twettiq ta’ xi obbligu preskritt mil-liġi;*
>
> *(ċ) l-arrest jew detenzjoni skont il-liġi ta’ persuna effettwata sabiex tiġi miġjuba quddiem l-awtorità legali kompetenti fuq suspett raġonevoli li tkun ikommettiet reat jew meta jkun meqjus raġonevolment meħtieġ biex jiġi evitat li tikkommetti reat jew li taħrab wara li tkun għamlet reat;*
>
> *(d) id-detenzjoni ta’ minuri b’ordni skont il-liġi għall-iskop ta’ sorveljanza edukattiva jew id-detenzjoni tiegħu skont il-liġi sabiex jiġi miġjub quddiem l-awtorità legali kompetenti;*

(e) id-detenzjoni skont il-liġi ta' persuni biex jiġi evitat it-tixrid ta' mard infettiv, ta' persuni mhux f'sensihom, addetti għall-alkohol jew għad-drogi jew vagabondi;

(f) l-arrest jew id-detenzjoni skont il-liġi ta' persuna biex jiġi evitat li tidħol mingħajr awtorità fil-pajjiż jew ta' persuna li kontra tagħha tkun qed issir kawża għad deportazzjoni jew għall-estradizzjoni.

(2) Kull min ikun arrestat għandu jiġi nfurmat minnufih, f'lingwa li jifhem, dwar ir-raġunijiet tal-arrest tiegħu u dwar kull akkuża kontra tiegħu.

(3) Kull min ikun arrestat jew detenut skont id-disposizzjonijiet tal-paragrafu (1) (ċ) ta' dan l-Artikolu għandu jinġieb minnufih quddiem imħallef jew funzjonarju ieħor awtorizzat b'liġi biex jeżerċita setgħa ġudizzjarja u jkollu dritt għal proċeduri fi żmien raġonevoli jew għal ħelsien waqt pendenza tal-proċeduri. Il-ħelsien jista' jkun taħt kundizzjoni ta' garanziji biex jidher għall-proċeduri.

(4) Kull min ikun ipprivat mil-libertà tiegħu b'arrest jew detenzjoni jkollu dritt li jagħmel proċeduri biex il-legalità taddetenzjoni tiegħu tiġi deċiża malajr minn qorti u l-libertà tiegħu tiġi ordnata jekk id-detenzjoni ma tkunx skont il-liġi.

(5) Kull min ikun vittma ta' arrest jew detenzjoni bi ksur tad-disposizzjonijiet ta' dan l-Artikolu jkollu dritt esegwibbli għal kumpens."

Fir-risposta taghha, il-kjamat in kawza tghid illi r-rikorrent qatt ma gie pprivat mill-liberta' ghaliex ma hallasx manteniment, izda fejn kien il-kaz ta' piena karcerarja, dan kien minhabba illi r-rikorrent ma obdiex l-ordni tal-qorti.

• • **L-Artikolu 34 tal-Kostituzzjoni u l-Kap 319** tal-Ligijiet ta' Malta li jaqra hekk:

Hadd ma għandu jiġi pprivat mill-libertà personali tiegħu ħlief kif jista' jkun awtorizzat b'liġi fil-każijiet li ġejjin, jiġifieri –

(a) bħala konsegwenza tal-inkapaċità tiegħu li jwieġeb għal akkuża kriminali;

(b) fl-esekuzzjoni tas-sentenza jew ordni ta' qorti, sew Malta sew band'oħra dwar reat kriminali li tiegħu ikun ġie misjub ħati;

(ċ) fl-esekuzzjoni tal-ordni ta' qorti li tikkundannah għal disprezz lejn dik il-qorti jew lejn qorti jew tribunal ieħor jew fl-esekuzzjoni tal-ordni tal-Kamra tad-Deputati li tikkundannah għal disprezz lejha stess jewlejn il-membri tagħha jew għal ksur ta' privileġġ;

(d) fl-esekuzzjoni tal-ordni ta' qorti magħmul biex jiżgura twettiq ta' xi obbligu impost lilu b'liġi;

(e) sabiex jinġieb quddiem qorti fl-esekuzzjoni tal-ordnita' qorti jew quddiem il-Kamra tad-Deputati fl-esekuzzjoni tal-ordni ta' dik il-Kamra;
(f) fuq suspett raġonevoli li huwa jkun ikkommetta, jew ikun sejjer jikkommetti, reat kriminali;

(g) fil-każ ta' persuna li ma tkunx għalqet l-età ta'tmintax-il sena, għall-iskop tal-edukazzjoni u ġid tagħha;

(h) sabiex jiġi evitat it-tixrid ta' marda infettiva jew kontaġġuża;

(i) fil-każ ta' persuna li tkun, jew tkun raġonevolment suspetta li tkun, ta' moħħ marid, mogħtija għan-narkotiċi jew xorb, jew vagabonda, għall-iskop tal-kura jew trattament tagħha jew protezzjoni tal-komunità; jew

(j) sabiex jiġi evitat id-dħul illeġittimu ta' dik il-persuna f'Malta, jew sabiex tiġi effettwata l-espulsjoni, l-estradizzjoni jew it-tneħħija leġittima oħra ta' dik il-persuna minn Malta jew it-teħid ta' proċeduri dwar hekk jew sabiex tiġi mrażżna dik il-persuna waqt litkun qed tiġi mgħoddija minn Malta fil-kors tal-estradizzjoni jew tneħħija tagħha bħala priġuniermisjub ħati minn pajjiż għal ieħor.

(2) Kull min ikun arrestat jew detenut għandu jiġi nformat, filħin tal-arrest jew detenzjoni tiegħu, f'ilsien li huwa jifhem, bir-raġunijiet tal-arrest jew detenzjoni tiegħu:

Iżda jekk interpretu jkun meħtieġ u ma jkunx disponibblimalajr jew jekk ikun xort'oħra imprattikabbli li jiġu mħarsa d-disposizzjonijiet ta' dan is-subartikolu fil-ħin tal-arrest jewdetenzjoni tiegħu, dawn id-disposizzjonijiet għandhom jiġu mħarsakemm jista' jkun malajr.

(3) Kull min jiġi arrestat jew detenut - (a) sabiex jinġieb quddiem qorti fl-esekuzzjoni tal-ordnita' qorti; jew (b) fuq suspett raġonevoli li jkun ikkommetta, jew li jkun sejjer jikkommetti, reat kriminali, u li ma jiġix meħlus, għandu jinġieb quddiem qorti mhux aktar tard minn tmienja u erbgħin siegħa wara; u jekk xi ħadd arrestat jew detenut f'xi każ bħal dak li huwa msemmi fil-paragrafu (b) ta' dan is-subartikolu ma jiġix iġġudikat fi żmien raġonevoli, f'dak il-każ, bla ħsara għal kull proċeduri oħra li jistgħu jinġiebu kontra tiegħu, huwa għandu jiġi meħlus jew bla kondizzjoni jew b'kondizzjonijiet raġonevoli, magħduda b'mod partikolari dawk il-kondizzjonijiet li jkunu meħtieġa raġonevolment biex jiġi żgurat li huwa jidher f'data aktar tard għall-kawża jew għall-proċeduri preliminari għall-kawża.

(4) Kull min ikun arrestat jew detenut illegalment minn xi persuna oħra jkollu dritt għal kumpens għal hekk minn dik il-persuna.

(5) Ebda ħaġa li hemm fi jew li tkun magħmula bl-awtorità ta' xi liġi ma għandha titqies li tkun inkonsistenti ma' jew bi ksur ta'dan l-artikolu safejn il-liġi in kwistjoni tawtorizza t-teħid matul dak il-perijodu ta' emerġenza pubblika skont ma hu msemmi fil-paragrafu (a) jew (ċ) tas-subartikolu (2) tal-artikolu 47 ta' din il-Kostituzzjoni ta' miżuri li jkunu raġonevolment ġustifikabbli sabiex tiġi affrontata s-sitwazzjoni li teżisti matul dak il-perijodu ta' emerġenza pubblika.

(6) Jekk xi ħadd li jkun detenut legalment bis-saħħa biss ta' liġi bħal dik imsemmija fis-subartikolu li jaħbat l-aħħar qabel dan hekk jitlob f'xi żmien matul il-perijodu ta' dik id-detenzjoni mhux qabel sitt xhur wara li jkun għamel l-aħħar talba bħal dik matul dak il-perijodu, il-każ tiegħu jiġi rivedut minn tribunal indipendenti u imparzjali mwaqqaf b'liġi u magħmul minn persuna jew persuni likull waħda minnhom ikollha jew kellha kariga ġudizzjarja jew tkunkwalifikata biex tiġi maħtura għal kariga bħal dik f'Malta.

(7) Wara xi reviżjoni minn tribunal skont is-subartikolu li jaħbat l-aħħar qabel dan tal-każ ta' xi persuna detenuta, it-tribunal jista' jagħmel rakkomandazzjonijiet dwar il-ħtieġa jew espedjenza tat-tkomplija tad-detenzjoni tagħha lill-awtorità li minnha – kienet ġiet ordnata. iżda. kemm-il darba ma jkunx provdut xort'oħra b'liġi, dik l-awtorità ma tkunx obbligata taġixxi skont xi rakkomandazzjonijiet bħal dawk.

L-Avukat Generali, fl-ghaxar eccezzjoni tieghu, jirreferi ghall-Artikolu 5(1) tal-Konvenzjoni Ewropeja u l-Artikolu 34(1) tal-Kostituzzjoni ta' Malta, trattati flimkien, u jsostni illi ma hemmx ksur ta' tali artikoli peress illi r-rikorrent ma kien sofra ebda piena karcerarja u fi kwalunwke kaz, jekk jigri hekk, dan ikun qed jigi ghaliex jkun kiser l-ordni tal-Qorti ghall-hlas ta' manentiment ghal uliedu. B'hekk, kif provdut fl-artikolu 5(1)(b) tal-Konvenzjoni Ewropeja u l-Artikolu 34(1)(d) tal-Kostituzzjoni, ma jistghax jitqies lezjoni tad-drittijiet ta' liberta' tar-rikorrent jekk ikun hemm l-imposizzjoni ta' piena karcerarja.

Fi kwalunkwe kaz, fil-hdax il-eccezzjoni tieghu, l-Avukat Generali jsostni illi f'kaz illi wara process giudizzjarju jkun hemm htija b'piena karcerarja skond il-ligi, allura ma jkunx hemm ksur tal-Artikolu 34 tal-Kostituzzjoni minhabba s-sub-inciz 1(b) tieghu u tal-Artikolu 5 tal-Konvenzjoni minhabba s-subinciz 1(a) tieghu.

Il-Qorti taqbel mal-eccezzjonijiet mressqa u ssib illi ghandhom mis-sewwa, kemm fattwalment u kemm legalment.

Il-Qorti tqis anke hawnekk illi mhux car ghaliex ir-rikorrent invoka dawn il-provvedimenti tal-ligi, u filwaqt illi ma humiex trattati lanqas fin-nota ta' osservazzjonijiet tieghu, irid jinghad illi mill-atti ma jirrizulta illi tressqu ebda provi in sostenn tal-allegat lezjoni tad-drittijiet tar-rikorrenti fil-kuntest tal-Artikolu 34 tal-Kostituzzjoni u l-Artikolu 5 tal-Konvenzjoni Ewropeja. Il-Qorti ssib illi anke l-premessa kif impostata fil-paragrafu 21 tar-rikors promotur ma tregix fil-kuntest tal-fatti li jiccirkondaw il-kaz in dizamina.

Fid-dawl ta' dan allura il-Qorti **sejra anke tichad ir-raba' talba** tar-rikorrent kif maghmula fir-rikors promotur tieghu.

• • **L-Artiklu 36 tal-Kostituzzjoni ta' Malta** u **l-Artikolu 3 tal-Konvenzjoni Ewropeja** dwar id-Drittijiet tal-Bniedem u l-Kap 319 tal-Ligijiet ta' Malta:

"36.(1) Ħadd ma għandu jkun assoġġettat għal piena jew trattament inuman jew degradanti.

(2) Ebda ħaġa li hemm fi jew magħmula skont l-awtorità ta' xi liġi ma titqies li tkun inkonsistenti ma' jew bi ksur ta' dan l-artikolu safejn il-liġi in kwistjoni tawtorizza l-għoti ta' xi deskrizzjoni ta' piena li kienet legali f'Malta minnufih qabel il-ġurnata stabbilita.

(3) (a) Ebda liġi ma għandha tipprovdi għall-impożizzjoni ta'pieni kollettivi.

(b) Ebda ħaġa f'dan is-subartikolu ma tipprekludi l-impożizzjoni ta' pieni kollettivi fuq il-membri ta' korp dixxiplinat skont il-liġi li tirregola d-dixxiplina ta' dak il-korp.

ARTIKOLU 3

Ħadd ma għandu jkun assoġġettat għal tortura jew għal trattament jew piena inumana jew degradanti."

Rilevanti f'dan il-kuntest dak illi jirrispondi l-Avukat Generali fil-hames eccezzjoni tieghu meta jissolleva illi f'kaz ta' sejbien ta' htija ta' ksur tal-artikolu 338(z) tal-KAP 9 tal-Ligijiet ta' Malta, m'hemmx l-imposizzjoni awtomatika tal-piena karcerarja. Jirreferi ghall-artikolu 7(2) tal-KAP 9 minn fejn jirrizulta illi bhala piena ghall-kontravvenzjoni, din tista' tkun detenzjoni, ammenda jew canfira u twiddiba. Il-Qorti Kriminali ghandha diskrezzjoni wiesgha anke fejn ikun hemm kazijiet ta' recidivita` - u t-tehid tal-liberta' b'piena karcerarja mhix tassattiva.

L-Avukat Generali jghid, fis-sitt eccezzjoni tieghu, illi anzi l-prassi tal-Qrati Maltin hi illi kemm jista' jkun ma jkunx hemm imposizzjoni ta' habs u jaghtu kull opportunita' lill-akkuzat illi jirregolarizza l-posizzjoni tieghu.

Ukoll, l-Avukat Generali jirrileva fis-seba' eccezzjoni tieghu, illi ai termini tal-Artikolu 21 u 985 tal-KAP 16 tal-Ligijiet ta' Malta, persuna illi jaffaccja diffikulta' biex jaqdi l-obbligi fuqu mposti, ghandu kull dritt illi jitlob revizjoni ta' tali obbligazzjonijiet skond ic-cirkostanzi li l-persuna jkun ghaddejjin minnhom. Jsostni illi allura persuna bhar-rikorrent ghandu rimedju sabiex jehles jew inaqqas l-obbligu tieghu ta' manteniment u b'hekk ma jibqax aktar ukoll espost ghall-proceduri kriminali a bazi tal-artikolu 338(z) tal-KAP 9.

Fit-tlettax il-eccezzjoni tieghu, l-Avukat tal-Istat jirreferi ghal gurisprudenza tal-Qorti Ewropeja ta' Strasbourgu u ighid illi t-trattament jitqies inuman meta jkun mahsub minn qabel u jkun premeditat biex jikkaguna "*intense physical and mental suffering*", filwaqt illi trattament jitqies degredanti meta jgieghel lil dak li jkun ikisser ir-resistenza kemm fizika u kemm morali tal-vittma jew igieghel lill-vittma jagixxi kontra l-volonta' tieghu. Ukoll degredanti jekk it-trattament iqajjem fil-vittma sentiment ta' biza', angoxxia u sens ta'

inferjorita li jumilja u jiddenigra lil dak li jkun. Ghalhekk isostni illi bil-kaz in ezami, qatt ma jista' jkun illi l-Qorti issib ksur tal-Artikolu 36 tal-Kostituzzjoni u l-Artikolu 3 tal-Konvenzjoni Ewropeja.

Minn naha taghha, il-kjamat in kawza tikkondividi dan il-hsieb u tecceppixxi illi kien ir-rikorrent illi gab il-problema fuq idejh meta halla gimghat twal ta' arrettrati ta' manteniment mhux mhallsa, frott ta' pika u inkejja. Tghid illi b'ebda mod in-nuqqas tieghu ma ghandu jfisser illi kien assoggettat ghal tortura jew trattament inuman.

Issostni illi l-fedina penali mimlija gaba fuq idejh hu ukoll bl-agir tieghu, u xejn ma zammu milli jahdem ghal rasu jekk impjieg kien difficli illi jsib.

Fis-sottomissjonijiet finali tieghu, ir-rikorrent jghid illi "*ebda qorti ma ggustifikat jew skuzat lill-esponenti, u huwa ripetutament inghata sentenzi ta' detenzjoni u/jew prigunerija*" anke jekk kien fl-impossibilita' illi jhallas. Jsostni illi dan wassal biex "*ripetutament u kostantament kien mwerer u mbezza' li ser jispicca l-habs ghaliex ma setghax ihallas il-manteniment dovut*" u kwindi sofra minn trattament inuman u degredanti.

L-Avukat Generali jirribatti billi jghid illi sabiex jirrizulta trattament inuman jinhtieg illi jkun ippruvat illi l-vittma sofra "*intense physical and mental suffering*".

Jzid ighid illi r-rikorrenti ma ghamilx id-distinzjoni bejn trattament inuman u dak degredanti, ghaliex kif jirrizulta minn gurisprudenza anke lokali, trattament inuman huwa fih inniffsu degredanti, izda dak degredanti mhux necessarjament inuman.

Il-Qorti tqis illi minn persuna illi ghandu fedina penali, kif gja deskritta minn Qorti ohra bhala "*arcifretterija*", u meta persuna kien anke skonta zmien il-habs, anke barra minn Malta, kien mistenni hafna mir-rikorrent biex jikkonvinci lil din il-Qorti illi huwa kien "*mwerer u mbezza'*" li ser jispicca l-habs ghaliex ma setghax ihallas manteniment.

Il-Qorti tqis ukoll illi ma ngiebet ebda prova ta' trattament inuman u jekk hassu degredat, dak certament mhux tort tal-ligi applikata, izda tort tan-nuqqasijiet tieghu ripetuti li wassluh fejn wassluh.

Il-Qorti tqis illi jekk ir-rikorrent kien "*mwerer u mbezza'*" fl-ewwel darba illi gie affaccjat bil-possibbilita' ta' prigunerija ghaliex ma hallasx il-manteniment, allura dak li kellu jaghmel ir-rikorrent ma kienx illi jgib skuza wara ohra biex ma jhallasx u jressaq azzjonijiet bhal dawn u jhallas biss fl-ahhar mumenti qabel is-seduta tal-Qorti tal-Appell Kriminali biex appena jiskansa s-sentenza ta' prigunerija effettiva, imma illi jaqdi d-dover tieghu ta' genitur kif hawn taht mfisser.

Illi l-kjamat in kawza tghid illi n-nuqqas ta' hlas ta' manteniment kien biss rizultat ta' pika u tal-hajja li ghazel huwa stess. Il-Qorti tikkondividi dan u tasal biex tghid ukoll illi l-fedina penali pprezentata minnhu stess (fol 190) tipprova dan. Mhux biss ghaliex hija indikattiva tat-triq u t-tip ta' hajja illi ghazel r-rikorrenti, izda ukoll u sahansitra ghaliex affaccja u hemm anke htija ta' offizi fuq il-persuna u fil-konfront tal-kjamat in kawza personalment.

Hi sfortuna illi fis-socjeta' taghna hemm genituri illi jippikaw bejniethom anke jekk ibghatu l-ulied minuri. Dan ma ghandu qatt jkun accettat u anzi ghandu jgib il-kundanna ta' kulhadd.

Ikkunsidrat ulterjorment:

Illi din il-Qorti tikkondividi dak illi qalet il-Qorti tal-Appell fis-sentenza taghha tat-3 ta' Frar 2012 fil-kawza 179/2008/1 fl-ismijiet Isabelle Mercieca Frantz vs Fabio Psaila, li ssindakat sentenza tal-Qorti tal-Familja u kkonfermat kemm il-quantum tal-manteniment fl-ammont ta' €140 fix-xahar ghal kull wild bhala "*mhux eccessiv*" u kif ukoll l-obbligu tar-rikorrent illi jhallas tali manteniment, ghaliex fi kliem il-Qorti tal-Appell, "*la gab dawn it-tlett itfal irid jahdem ghalihom, u mhux jippretendi li jerfa' l-piz l-iStat*".

Dik il-Qorti qalet :

> "*Kif inghad, kull genitur ghandu obbligu li jara' kif imantni lill-uliedu, u jrid jaghmel mezz li jzomm kull tip ta' xoghol ghal dan il-ghan. Il-Qorti taghna gia` espremew ruhhom fis-sens li wiehed ma jistax jahrab minn dan id-dover li missier ghandhu li jmantni lill-uliedu billi jghid li mhux qed jahdem (ara Bartolo v. Bartolo, deciza mill-prim'awla tal-Qorti Civili fis-27 ta' April 1965). Missier irid jiehu dan lobbligu bis-serjeta` u b'impenn, u din il-Qorti mhux konvinta li fil-kaz tal-konvenut dan hu hekk.*"

Dan stabbilit mill-forum appositu, din il-Qorti mhux tidhol f'din il-materja. Dan qed jinghad biss peress illi din is-sentenza qed tinghata ukoll fl-isfond ta' dawn ir-rizultanzi.

Il-Qorti thoss illi huwa f'loku ukoll pero` tiehu konjizzjoni tal-mod kif il-Qrati Kriminali taghna, partikolarment il-Qrati fit-tieni istanza, iharsu lejn din il-materja.

Hekk per ezempju, fis-sentenza moghtija fil-kawza fl-ismijiet **Pulizija vs Simon Desira** il-Qorti qalet:

> *"Illi tajjeb li jkun osservat in primis illi l-ewwel Qorti kkominat piena li hija fil-parametri ghar-reat li dwaru l-imputat instab hati u kif kostantement deciz minn din il-Qorti, ma huwiex normali li tkun disturbata d-diskrezzjoni ezercitata mill-ewwel Qorti fil-kominazzjoni tal-piena sakemm ma jkun hemm xejn x'juri li din kellha tkun anqas jew aktar minn dik erogata.*

Irid jinghad, izda, illi f'kawzi ta' mertu konsimili, l-ghan tal-legislatur ikun milhuq meta l-imputat jottempera ruhu mal-ordni tal-Qorti jew mal-obbligu kontrattwali tieghu li jhallas dak il-manteniment li hu intiz ghall-ghixien tal-ulied jew tal-parti civile. U f'dan ir-rigward ta' spiss issir eccezzjoni u hekk ser isir f'dawn il-proceduri wara li l-parte civile ddikjarat illi fil-mori irceviet il-hlas kollu lilha dovut."

Ukoll, fis-sentenza ghall-kawza **Pulizija vs Francis Saliba**, il-Qorti qalet:

"*Hija ħaġa tajba li ntlaħaq arranġament bejn il-partijiet dwar is-sitwazzjoni tagħhom u dwar il-manteniment li kien dovut u fiċ-ċirkostanzi kollha ta' dan il-każ kif żviluppaw din il-Qorti tara li piena ta' detenzjoni ma tiswa xejn lil ħadd, la lis-soċjeta' li sentenza restrittiva tal-liberta` għaliha dejjem okkażżjoni ta' swied il-qalb, la lill-amministrazzjoni tal-ġustizzja, li ma għandha xejn x'tiggwadanja iżjed darba li l-ordni tal-Qorti ġiet issa esegwita, la jista' jkollha xi effett riformatur in kwantu li s-sitwazzjoni ta' bejn l-appellant u martu ġiet definittivament riżolta, u ċertament anqas ma hi indikata bħala mezz ta' deterrent ġenerali peress li tali piena tista' sservi biss sabiex iġġarraf mill-ġdid l-għaqda familjari li llum nħolqot bejn l-appellant u uliedu.*

B'danakollu, l-Qorti ma hix bi ħsiebha tinkoraġixxi l-għemil tal-appellant billi min ikun fil-pożizzjoni tiegħu jaħseb li jkun jista' jinjora l-ordni tal-Qorti u jonqos mill-obbligi tiegħu tal-ħlas ta' manteniment bl-isperanza li eventwalment il-vertenzi bejnu u martu jiġu riżolti bonarjament waqt li fil-frattemp martu u uliedu jibqgħu bla ħlas ta' manteniment."

il-Qorti thoss illi dak li jghallmu l-Qrati Kriminali taghna ghandu mis-sewwa u l-mod kif il-Qrati taghna jimxu ma min jonqos fl-obbligu tieghu illi jhallas manteniment lill-minuri jista' jitqies kollox ghajr agir leziv ghad-drittijiet fondamentali tal-persuna involuta, u dan peress illi kemm il-ligi u kemm l-applikazzjoni taghha qed tilhaq l-ghan tal-bilanc bejn l-obbligi u d-drittijiet tal-partijiet u l-Istat.

Fuq kollox, ir-rikorrenti dan jafu tajjeb ghaliex kif jirrizulta minn sentenzi tal-Qorti tal-Appell Kriminali u li esebixxa hu stess bin-nota tal-15 ta' Ottubru 2021 u li qed jilmenta minnhom – mieghu, il-Qorti tal-Appell Kriminali mxiet bl-istess mod, anke jekk fis-sentenza tas-26 ta' Frar 201516 huwa gie deskritt bhala "*habitual defaulter*". Ukoll jekk bl-istess sentenza il-Qorti "*taghmila cara illi din ser tkun l-ahhar darba illi l-Qorti se thares favorevolment lejn it-talbna tal-appellant ghal temperament fil-piena wara illi jkun hallas fil-mori ta' dan l-appell u jekk jerga' jkun moruz u l-parte civile tkun kostretta tghaddi dan il-kalvarju kollu sabiex tiehu dak li hu dritt taghha, din il-Qorti mhix ser thares b'simpatija lejn it-talba tal-appellant*".

Nonostante dan, fis-29 ta' Marzu 2016, fl-10 ta' Marzu 2017, fit-18 ta' Mejju 2017 u fit-28 ta' Marzu 2019, il-Qorti regghet imxiet bl-istess

mod mar-rikorrent u rrevokat pieni ta' habs u infliggiet pieni ohra, inkluz addirittura twiddiba fl-ahhar istanza. U minkejja illi l-Qorti dejjem wissiet lir-rikorrent bl-obbligu tieghu, ir-rikorrenti baqa' jagixxi bl-istess mod xahar wara xahar u ressaq l-odjerna procedura.

Dwar l-incident illi kien involut fih f'Dicembru 2017 u li r-rikorrent jsostni illi kkawzalu dizabilita' permanenti illi mhux thallieh jahdem, din il-Qorti tirrileva illi mir-records esebiti (employment history) mill-Jobs Plus jirrizulta illi l-ahhar impjieg illi kellu r-rikorrent spicca f'Novembru 2016, ossia tlettax il-xahar qabel l-incident. Certament ghalhekk illi huwa inverosimili illi l-incident kien ukoll kawza tal-problema u l-impossibilita` (kif isejjaha hu) illi jahdem.

Il-Qorti tqis ukoll illi r-rikorrent ma ressaq ebda prova ta' x'kienu r-ragunijiet ghaliex tilef il-impjieg f'perjodu bejn is-sena 1990 u 2016. Jghid biss illi dan kien dovut ghall-fedina penali tieghu u ghal dak li l-media kienet tirraporta dwaru.

Il-Qorti mhix konvinta minn dan u ma tqisx illi r-rikorrenti ressaq l-aqwa prova illi kien jinhtieglu jressaq sabiex jikkonvinci l-Qorti illi huwa kien qed jitlef l-impjieg minhabba l-fedina penali. Fuq kollox mill-fedina penali esebita minnhu stess jirrizulta illi kien hemm numru ta' sejbien ta' htija ta' reati illi wettaq ir-rikorrent fiz-zmien li kien fl-impjieg. Di piu`, mkien ir-rikorrent ma jghid, wisq anqas jipprova, illi ghal imqar wahda mid-diversi tkeccijiet, huwa kkontesta tali tkeccija bhala ingiusta. Huwa ghalhekk hafna aktar verosimili illi kien hu illi ma hax hsieb l-interessi tieghu u b'responsabbilita' ha hsieb l-impjiegi li kellu sabiex ikun jista' jmantni l-ulied illi huwa ghazel (flimkien mas-siehba tieghu) illi jgib fid-dinja.

Realment f'cirkostanzi fejn pajjizna esperjenza zieda sostanzjali fl-impjiegi u ekonomija illi kellha ddur fuq il-barranin ghaliex ma kienx hawn haddiema Maltin bizzejjed ghal hafna xogholijiet f'Malta, fosthom xogholijiet li kien jaghmel hu u dawk illi skond ir-records ta' JobsPlus, kienu jinterressawh, il-Qorti issibha difficli immens taccetta illi r-rikorrenti ma setghax isib xoghol ghar-ragunijiet minnhu moghtija.

Fuq kollox, harsa lejn is-*submission history* pprezentat mill-JobsPlus, jirrizulta illi kien hemm opportunitajiet ta' xoghol illi r-rikorrenti tilef, bi traskuragni tieghu jew b'nuqqas iehor tieghu. Hekk per ezempju, ghall-post ta' driver, iehor ta' handyman u iehor ta' cleaner, ma giex impjegat ghaliex ma baghatx is-c.v. tieghu. Minnhom dawn l-ezempji hemm kemm trid kif jirrizulta mid-dokument msemmi esebiti mill-JobsPlus, li huma kollha, incidentalment, wara l-ghoti tad-decizjoni tal-Qorti fejn gie ordnat ihallas il-manteniment. Il-Qorti tqis illi rizultanzi bhal dawn jitfghu dubbji serji fuq il-verzjoni tar-rikorrenti u thasseb lill-Qorti dwar jekk kienx il-kaz, illi meta seta' jahdem, ghazel illi ma jaghmilx dan proprju biex minghalih jittenta jiskansa l-obbligi tieghu tal-hlas ta' manteniment ta' l-ulied.

Il-Qorti qieset ukoll kif mill-atti jirrizulta illi l-kjamata in kawza bdiet il-proceduri quddiem il-Qorti tal-Familja fil-25 ta' April 2008 u gew decizi fl-1 ta' Marzu 2011. Jirrizulta ukoll illi sa' Ottubru 2007, ir-rikorrenti kellu impjieg u kien mexa minn mpjieg ghall-iehor, izda bejn Ottubru 2007 u Settembru 2019, salv ghal granata wahda, ir-rikorrent ma hadimx. Il-Qorti issibha difficli tikkonkludi illi din hija ko-incidenza.

Finalment, il-Qorti taghmel taghha, fejn u safejn applikabbli, dak deciz fil-kawza **Miguel Degiorgio vs Avukat tal-Istat** fejn mitluba sabiex:

i i) tiddikjara illi fil-każ preżenti tal-esponent, l-applikazzjoni tal-artikolu 338(z) tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta, tenut kont li dan effettivament jikkontempla detenzjoni/priġunerija minħabba nuqqas ta' ħlas ta' dejn ċivili, jilledi d-dritt fundamentali tal-esponent fosthom l-artikolu 1 tar-Raba' Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea għad-Drittijiet tal-Bniedem

ii u/jew l-artikolu 5(1)(b) tal-Konvenzjoni Ewropeja u l-artikolu korrispettiv fil-Kostituzzjoni ta' Malta ċioe l-artikolu 34(1)(d),
iii
iv ii) tagħti dawk ir-rimedji li jidhrilha xierqa għat-twettiq ta' dawn id-drittijiet fundamentali fuq imsemmija, fosthom li tiddikjara illi l-piena inflitta f'każ ta' sejbien ta' ħtija taħt l-artikolu 338(z) tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta m'għandhiex tinkludi detenzjoni/priġunerija meta jirriżulta kjarament li l-akkużat ikun finanzjarjament fl-impossibilta' li jħallas u dan taħt dawk il-provvedimenti li jidhrilha xierqa u opportuni.
v Il-Qorti hemmek, f'kaz b'fatti fimili ghal dan in ezami, iddecidiet hekk:

vi 12. Jibda biex jingħad li skont l-Artikolu 1 tal-protokoll numru 4 tal-Konvenzjoni:-

vii "No one shall be deprived of his liberty merely on the ground of inability to fulfil a contractual obligation".

viii 13. Fis-sentenza R.R. v. Italie (42191/02) tat-2 ta' Diċembru 2004, il-QEDB qalet:

ix "2. Le requérant estime avoir été condamné à une peine d'emprisonnement pour dettes, ce qui serait contraire à l'article 1 du Protocole no 4, ainsi libellé :

x «Nul ne peut être privé de sa liberté pour la seule raison qu'il n'est pas en mesure d'exécuter une obligation contractuelle.»

xi "Le requérant allègue avoir démontré qu'il ne pouvait pas payer les sommes réclamées par Mme L.

xii "La Cour observe que le requérant n'a pas été condamné pour ne pas avoir pu exécuter une obligation contractuelle, mais pour avoir violé ses devoirs d'assistance familiale, ayant quitté la demeure conjugale et ayant privé de moyens de subsistance sa femme et ses enfants".

xiii 14. Il-każijiet tar-rikorrent huma relatati ma' ordnijiet ta' Qorti Ċivili (Sezzjoni tal-Familja) sabiex iħallas manteniment għal uliedu. Għalhekk mhumiex obbligazzjonijiet kuntrattwali.

xiv 15. Ir-referenza għall-Artikolu 5(1)(b) tal-Konvenzjoni Ewropea u l-Artikolu 34(1)(d) tal-Kostituzzjoni kienu wkoll mingħajr bażi għaliex il-kundanna tar-rikorrent saret wara proċessi ġudizzjarji li saru quddiem il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali, li issa huma soġġetti għall-appell quddiem il-Qorti tal-Appell Kriminali;

> *xv*
>
> *xvi "The first limb authorizes detention for non-compliance with the lawful order of a court. This could mean, inter alia, arrest to secure attendance in court following a failure to comply with a summons, or imprisonment for failure to pay a fine or to comply with an injunction or a child custody or maintenance order".*

xvii 16. Pero` mill-uniku aggravju, hu evidenti li r-rikorrent jaċċetta li ordni ta' Qorti sabiex jitħallas manteniment ma jaqax taħt l-artikolu 1 tal-Protokoll numru 4 tal-Konvenzjoni. Lanqas mhu jikkontesta li s-sentenzi li ngħataw mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali jiksru l-Artikolu 5(1)(b) tal-Konvenzjoni u l-Artikolu 34(1) tal-Kostituzzjoni.

xviii 17. Dan apparti li f'kull każ wieħed ma jistax jeżamina l-Artikolu 338(z) b'mod iżolat mingħajr ma jikkonsidra ċ-ċirkostanzi partikolari ta' kull każ.

xix 18. Fl-aggravju tar-rikors tal-appell ir-rikorrent qiegħed biss jargumenta li l-proċeduri kriminali mhumiex jolqtu l-manteniment tal-familja tiegħu iżda huma biss, "obbligazzjonijiet ċivili versu terzi li ma kinux qed jiġu onorati u ġew b'mod artifiċjali għall-aħħar inkorporati bħala manteniment dovut lill-parti l-oħra fil-proċeduri ta separazzjoni in diżamina".

xx 19. L-Artikolu 338(ż) tal-Kodiċi Kriminali jipprovdi li persuna hi ħatja ta' kontravvenzjoni kontra l-ordni pubbliku:-

> *xxi "Meta hekk ordnat minn xi qorti jew hekk marbut b'kuntratt jonqos li jagħti lil xi persuna, is-somma ffissata minn dik il-qorti jew stipulata fil-kuntratt bħala manteniment għal dik il-persuna fi żmien ħmistax-il jum minn dak il-jum li fih, skont dik l-ordni jew dak il-kuntratt, ikollha titħallas dik is-somma".*

xxii 20. Issa hu fil-kawża ta' separazzjoni li suppost jiġi determinat jekk il-manteniment jinkludix ħlasijiet relatati ma' edukazzjoni tat-tfal u spejjeż relatati ma' konsum ta' dawl u ilma. Evidenti li l-Qorti Ċivili (Sezzjoni Familja) ikkonsidrat li l-ispejjeż tal-iskola u konsum ta' dawl u ilma huma inklużi fil-manteniment għat-tfal. Fil-fatt bid-digriet:-

xxiii i. Tat-30 ta' Marzu 2015 il-Qorti Ċivili (Sezzjoni Familja) żiedet il-manteniment minn €700 għal €990 sabiex jinkludi fih ħlas ta' kontijiet ta' konsum ta' dawl u ilma (fol. 38-40); u

xxiv ii. Tad-9 ta' Novembru 2015 il-Qorti Ċivili (Sezzjoni Familja) laqgħet it-talba tal-intimata sabiex ir-rikorrent iħallas is-somma ta'

€5,000 bħala manteniment li jikkonsisti fi ħlas ta' miżati tal-iskola (fol. 49-51);

xxv 21. Wieħed irid jiftakar li skont l-Artikolu 19 tal-Kodiċi Ċivili:-

i *(1) Fil-manteniment jidħlu l-ikel, l-ilbies, is-saħħa u l-abitazzjoni.*

(2) Fil-manteniment li għandu jingħata lill-ulied u dixxendenti oħra, jidħlu wkoll l-ispejjeż meħtieġa għas-saħħa u għall-edukazzjoni tagħhom".

22. Il-ħlas, jekk hu dovut, hu ta' manteniment ordnat mill-Qorti permezz tal-imsemmija digrieti. Miżati tal-iskola huma parti mill-ispejjeż tal-edukazzjoni, filwaqt li kontijiet relatati mal-konsum ta' dawl u ilma huma aċċessorji għall-abitazzjoni li jissemma f'subartikolu (1) tal-Artikolu 19.

23. Fiċ-ċirkostanzi l-ilment tar-rikorrent hu fieragħ. Hu ċar li bid-digriet li dwarhom ir-rikorrent qiegħed jilmenta, il-Qorti ordnat li jitħallas manteniment għall-iskopijiet li tikkontempla l-liġi stess.

Għal dawn il-motivi tiċħad l-appell bl-ispejjeż kollha kontra l-appellant.

Il-Qorti ghalhekk ma jifdilha xejn aktar ghajr illi tiddikjara illi sejra ukoll tichad ir-rimedji mitluba mir-rikorrent, liema rimedji ma jistghux jinghataw gja la darba illi l-Qorti qed tghaddi biex tichad l-ewwel hames talbiet.

Konsiderazzjonijiet ta' din il-Qorti

15. Il-pern tal-ilment tal-appellant huwa li huwa sofra leżjoni tad-drittijiet fundamentali indikati minnu minħabba li l-possibilità li jingħata piena karċerarja konsegwenti għan-nuqqas ta' ħlas ta' manteniment li l-Qorti Ċivili (Sezzjoni tal-Familja) ordnat li jħallas versu l-ħtiġijiet ta' uliedu, minkejja li huwa kien qiegħed jonqos milli jħallas manteniment għaliex kien fl-impossibilità li jħallas l-ammont ordnat mill-Qorti.

16. Il-Qorti tibda billi tirrileva li l-impossibilità *o meno* tal-attur li jħallas il-manteniment ordnat għal uliedu hija kwistjoni li ġiet determinata mill-Qorti Ċivili (Sezzjoni tal-Familja) fis-sentenza tagħha tal-1 ta' Marzu 2011 (Ċit. Nru. 179/2008). F'din is-sentenza il-Qorti Ċivili (Sezzjoni tal-Familja) kienet ikkonsidrat hekk:

> "Illi l-konvenut spjega kif meta huwa gie lura Malta wara li kien serva sentenza ta' prigunerija fl-Italja, huwa kien sabha difficli sabiex izomm impieg f' Malta. Jghid li fil-bidu li gie lura Malta huwa hadem ma' zewg kumpanija bhala truck driver, izda meta dawn semghu li hu kien il-habs huma keccewh. Jghid li ghamel courses, fil-computer, u qed jaghmel kors ta' private guard ma' kumpanija tas-sigurta'.
>
> Il-konvenut jispjega li meta kien jahdem huwa kien jivversa manteniment lill-attrici, izda fil-prezent ma' jistax jhallas ebda manteniment, stante li la jahdem u lanqas jiehu beneficji jew assistenza socjali. Hu jghix minn fuq dak li jaghtuh hutu, liema verzjoni, fic-cirkostanzi tal-kaz, din il-Qorti tikkunsidra bhala inaffidabbli.
>
> Illi l-Qorti tosserva li mill-provi mressqa, **il-konvenut ma pprovax sodisfacentement li fil-fatt huwa dizaokkupat, jew li ma' ghandux mezzi sabiex imantni lit-tfal tieghu. Kien l-oneru tieghu li, in difett ta' xi mpediment gravi li kien ragjonevolment jimpedih milli jiggenera ntrojtu, jipprova ghas-sodisfazzjoni ta' din il-Qorti li hu verament mhux fil-pozizzjoni li jikkontribwixxi finanzjarjament ghall-manteniment ta' uliedu, *multo magis* fid-dawl tal-principju legali li l-manteniment da parti tal-genituri ghal wild taghhom huwa ta' natura assoluta.** Minn naha l-ohra, din il-Qorti tirrikonoxxi l-fatt li meta l-konvenut ikun mizmum fil-habs ghal certu zmien huwa jkunu fl-impossibilita' li jezegwixxi dan l-obbligu tieghu.
>
> *Quantum – Manteniment*
>
> Ghalhekk, minn naha l-wahda, tenut kont tan-nuqqas ta' provi sodisfacenti da parti tal-konvenut li jsostnu t-tezi tieghu li hu m' ghandux mezzi sabiex jadempixxi l-obbligu legali tieghu li jikkontribwixxi finanzjarjament ghall-manteniment ta' l-ulied rikonoxxuti minnu bhala tieghu, u minn naha l-ohra tenut kont tal-fatt li l-attrici ghandha tippercepixxi c-children's allowance stante li ghandha l-kura u kustodja esklussiva tat-tfal, tikkwantifika, *rebus sic stantibus*, ir-retta alimentarja dovuta mill-konvenut lill-attrici bhala manteniment ghaz-zewg uliedhom minuri, is-somma ta' mija u erbghin [€140] kull xahar ghal kull wild, u tordna li l-konvenut jhallas dan l-ammont mensili lill-attrici, sakemm il-wild issir maggjorenni jew jibda

> jahdem bi qligh regolari u adegwat; tordna wkoll li fil-kaz li l-konvenut jkun mizmum fil-Facilita' Korrettiva ta' Kordin ghal aktar minn xaharejn, l-imsemmi obbligu jigi sospiz ghaz-zmien li hu jkun ghamel il-habs wara dan il-perijodu ta' xaharejn."
>
> [enfażi u sottolinear ta' din il-Qorti]

17. L-attur kien appella minn din is-sentenza u kien talab lill-Qorti tal-Appell sabiex tħassar jew tvarja il-manteniment iffissat mill-Qorti Ċivili (Sezzjoni tal-Familja). Dan l-appell ġie miċħud b'sentenza datata 3 ta' Frar 2012. Għal darb'oħra l-Qorti reġgħet sabet li l-appellant ma kienx prova sodisfaċentement l-impossibilità li jħallas manteniment għal uliedu li kien qiegħed jallega u anzi ikkonsidrat hekk:

> "Ma' kumpanija partikolari ghamel sena u xahrejn jahdem, u l-konvenut ma jidhirx li kkoltiva din l-opportunita`. Wara dak il-perjodu, kien spiccalu zgur iz-zmien ta' *"probation"*, u f'kaz ta' tkeccija ingusta kien ikollu rimedju zgur quddiem it-Tribunal Industrijali! Il-konvenut, pero`, jidher li qatt ma kkontesta b'mod attiv it-"tkeccija" tieghu (kawza wahda li qal li ghamel halliha tmur dezerta) u dan iwassal lil din il-Qorti tahseb li kienet aktar l-imgieba tieghu li wassal ghat-terminazzjoni tal-impieg tieghu, milli xi haga ohra.
>
> Huwa sintomatiku li l-konvenut ma ressaq ebda *ex-employer* tieghu bhala xhud biex jikkorrobora l-istorja tieghu, u din il-Qorti ma tarax li l-konvenut, kieku jrid, mhux kapaci jzomm xoghol. Id-Dipartiment tas-Servizzi Socjali ghamel zmien waqaf ihallas beneficcji lill-konvenut, peress *"he used to be employed";* ma jidhirx li kkontesta l-waqfien tieghu max-xoghol anke mal-Awtorita` kompetenti."

18. Għalhekk din il-Qorti ma tistax tidħol fil-mertu tal-kwistjoni dwar jekk l-appellant kienx jew le fl-impossibilità li jħallas manteniment għal uliedu kif jallega hu. Din il-kwistjoni tinsab deċiża permezz ta' sentenza *res judicata* tal-Qorti tal-Appell, u l-appellant ma ressaq l-ebda ilment fir-rigward tal-proċeduri quddiem il-Qorti Ċivili (Sezzjoni tal-Familja) u/jew il-Qorti tal-Appell. Għaldaqstant l-ilment tal-appellant li kien jinsab fl-

impossibilità li jħallas manteniment għal uliedu huwa insostenibbli. F'dan ir-rigward il-Qorti ma tistax ma tirrimarkax *obiter* però li kwalunke diffikultà li seta' rriskontra l-appellant ma tistax ħlief titqies bħala unikament tort tiegħu, li mhux biss għażel li jikkommetti reat meta diġà kellu żewġt itfal, iżda li wara li skonta din il-piena ta' ħabs għażel li jerġa' jikkometti reat ieħor meta issa terġa' kellu erbat'itfal, mingħajr l-ebda ħsieb mhux biss għall-eżempju ħażin li kien ser ikun qiegħed jagħti lill-uliedu iżda wkoll għad-diffikultà li dan kien ser joħloq fit-trobbija u l-manteniment tagħhom. L-appellant jidher li għadu s'issa jirrifjuta li jerfa' r-responsabbilità għal dan l-aġir tiegħu minkejja li dawn ir-reati ġew kommessi meta l-appellant kien mhux biss raġel adult iżda saħansitra missier, u minflok jipponta subajgħ lejn kollox u kulħadd ħlief lejh għas-sitwazzjoni li poġġa lilu nnifsu fiha.

19. Kif sewwa kkonsidrat l-Ewwel Qorti, l-Artikolu 1 tar-Raba' Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea mhuwiex applikabbli għal dan il-każ peress li l-manteniment li għandu jħallas l-appellant mhuwiex obbligu kuntrattwali iżda huwa ordni mogħti mill-Qorti f'sentenza ġudizzjarja li hija *res judicata.* Għalhekk is-sejbien ta' ħtija tal-attur fil-proċeduri kriminali kontra tiegħu ma kienx dovut għal xi inabilità li jwettaq obbligu kuntrattwali, iżda talli m'obdiex ordni tal-Qorti. Għaldaqstant l-aggravju tiegħu bbażat fuq l-Artikolu 1 tar-Raba' Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea huwa manifestament infondat.

20. Fir-rigward tat-tieni aggravju tal-appellant il-Qorti tosserva li a kuntrarju ta' dak argumentat minnu, mill-provi assolutament ma jirriżultax li l-appellant qatt xi darba kellu effettivament jiskonta xi piena ta' detenzjoni jew priġunerija minħabba nuqqas ta' ħlas ta' manteniment. Mis-sentenzi kollha esebiti jirriżulta li kull darba li l-appellant ġie kkundannat għal piena karċerarja mill-Qorti tal-Maġistrati bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali, din il-piena ġiet dejjem riformata mill-Qorti tal-Appell għaliex l-appellant kien laħaq ħallas il-manteniment dovut minnu fil-mori tal-appell, u saħansitra hemm istanzi wkoll fejn is-sejbien ta' ħtija nnifsu ġie revokat għal xi raġuni, inkluż sentenza fejn il-Qorti tal-Appell sabet li l-akkużi kontra l-appellant kienu preskritti. Għalhekk dan l-aggravju huwa manifestament fieragħ u vessatorju.

21. Fir-rigward tat-tielet aggravju tal-appellant, il-Qorti tosserva li l-appellant bl-ebda mod ma spjega kif l-ilment tiegħu jaqa' *entro* l-ambitu tal-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea u l-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni. Il-Qorti tosserva wkoll li l-ilment tal-appellant dwar l-Artikolu 338(z) tal-Kodiċi Kriminali huwa wieħed pjuttost teoretiku fiċ-ċirkostanzi tal-każ ġaladarba meta ngħataw is-sentenzi li dwarhom jilmenta l-appellant kien hemm sentenza *res judicata* tal-Qorti tal-Appell li ddeterminat li l-appellant ma kienx fl-impossibilità li jħallas manteniment għal uliedu u ffissat somma li mill-provi li kellha quddiemha kienet xierqa tenut kont tal-

ħtiġijiet ta' uliedu u wkoll il-mezzi tiegħu. Minn qari tas-sentenza tal-Qorti Ċivili (Sezzjoni tal-Familja) jirriżulta li l-appellant ġie mismugħ u ċ-ċirkostanzi tiegħu ġew meħuda in konsiderazzjoni minn dik il-Qorti. Fir-rigward tal-ilment dwar il-liġi nnifisha, kif sewwa jargumenta l-Avukat tal-Istat il-liġi ma tiffissax piena karċerarja mandatorja u l-Qrati jistgħu mhux biss jagħżlu li jerogaw piena konsistenti f'ammenda jew sempliċiment ċanfira u twiddiba, iżda jistgħu wkoll jilliberaw lill-imputat bil-kundizzjoni li ma jikkommettix reat ieħor, oltre li meta jagħtu piena karċerarja jistgħu jordnaw li din tiġi sospiża għal żmien stabbilit minnhom. Huwa relevanti wkoll li l-kwistjoni tal-*quantum* tal-manteniment tal-ulied tista' titressaq quddiem il-Qorti Ċivili (Sezzjoni tal-Familja) sabiex issir reviżjoni kemm -il darba jkun hemm tibdil fiċ-ċirkostanzi ta' xi ħadd mill-partijiet, b'mod per eżempju illi meta l-appellant weġġa' f'inċident awtomobilistiku huwa seta' jitlob reviżjoni fl-ammont ta' manteniment li kellu jħallas. Għalhekk fil-fehma ta' din il-Qorti s-sistema legali li dwarha jilmenta l-appellant hija waħda proporzjonali, li tieħu kont kemm tal-ħtieġa ta' deterrent kontra n-nuqqas ta' rispett tal-ordinijiet tal-Qorti f'dak li jirrigwarda l-ħlas ta' manteniment tal-ulied u l-interess tal-ġenitur kustodju u tat-tfal innifishom li jirċievu l-manteniment kif ordnat mill-Qorti, u kif ukoll iċ-ċirkostanzi żvarjati tal-ħajja fir-rigward ta' dawk tenuti li jħallsu. Għaldaqstant dan l-aggravju huwa wkoll infondat.

22. Ir-raba' aggravju huwa manifestament fieragħ u vessatorju. Mill-atti jirriżulta b'mod ċar li l-appellant qatt ma ġie deprivat mill-libertà tiegħu in konnessjoni ma xi nuqqas ta' ħlas ta' manteniment. Jidher ukoll illi llum il-ġurnata iż-żewġ ulied indikati fir-rikors promotur tal-appellant huma maġġorenni u peress li m'hemm l-ebda prova li xi ħadd minnhom qiegħed isegwi xi kors ta' studju *full-time* il-preżunzjoni hi li llum il-ġurnata m'hemm l-ebda obbligu ta' ħlas ta' manteniment fil-konfront ta' dawn iż-żewġ ulied tal-appellant. Għalhekk żgur li l-appellant ma sofriex xi ksur tad-drittijiet tiegħu sanċiti permezz tal-Artikolu 5 tal-Konvenzjoni u l-Artikolu 34 tal-Kostituzzjoni u lanqas ma jirriżulta li x'aktarx ser isofri tali leżjoni.

23. Fir-rigward tal-aħħar aggravju, il-Qorti għal darba oħra ttenni li l-kwistjoni dwar jekk l-appellant kienx jew le fl-impossibilità li jħallas il-manteniment li ġie ordnat mill-Qorti Ċivili (Sezzjoni tal-Familja) hija kwistjoni li ġiet determinata mill-qrati kompetenti permezz ta' sentenza *res judicata.* L-appellant la ilmenta, u wisq anqas ressaq prova, li dawk is-sentenzi huma illoġiċi tant li jissarfu f'inġustizzja manifesta. Apparti minn hekk, kien dejjem possibbli għall-appellant li jiftaħ proċeduri ġudizzjarji oħra fil-każ li kien hemm bdil fiċ-ċirkostanzi tiegħu li affetwa l-abilità tiegħu li jħallas manteniment. F'dan ir-rigward il-Qorti tosserva li apparti l-possibilità li l-appellant seta' jirrikorri għall-benefiċċju tal-għajnuna legali jekk ma kellux il-mezzi biex jintavola tali proċeduri, il-miżati li għandhom jitħallsu lir-reġistru tal-Qorti f'dawn ix-xorta ta' kawżi

huwa ridott, b'mod għalhekk li l-leġiżlatur ħa l-passi kollha li jidhru neċessarji sabiex jgħin lil min jinsab f'qagħda finanzjarja ħażina kif jgħid li huwa l-appellant. Finalment, kif ukoll diġà kkonsidrat din il-Qorti aktar il-fuq, kien l-appellant stess li poġġa lilu nnifsu fis-sitwazzjoni li jinsab fiha llum il-ġurnata, billi kien hu li għażel għal darba darbtejn li jikkometti reati serji meta seta' jobsor l-impatt li dan kien ser ikollu fuq il-ħajja tiegħu u l-ħajja ta' uliedu, u ta' dan kien u jibqa' responsabbli l-appellant stess.

24. Għaldaqstant l-appell tal-attur qiegħed jiġi miċħud.

Decide

Għal dawn il-motivi il-Qorti taqta' u tiddeċiedi billi tiċħad l-appell tal-attur, u billi l-appell huwa wieħed frivolu u vessatorju, tordna lill-appellant iħallas l-ispejjeż tal-appell għal darbtejn.

Mark Chetcuti Prim Imħallef	Giannino Caruana Demajo Imħallef	Anthony Ellul Imħallef

Deputat Reġistratur
da